

NIT U SRCU MORA

Komiža na Visu

anarhija/ blok 45
PORODIČNA BIBLIOTEKA

Tin Ujević

NIT U SRCU MORA: KOMIŹA NA VISU

1930.

Jadranska pošta, VI, br. 197, Split, 28. VIII 1930 (napisano 16. VIII).

Tin Ujević, Izabrana djela, Knjiga treća, *Proza*, str. 167–170, Beograd, 1964. Izdavači: Naprijed (Zagreb), Prosveta (Beograd), Svjetlost (Sarajevo).

Objavljeno 5. VII 2014, na portalu:

<http://www.mojotokvis.com/nit-u-srcu-mora-komiza-na-visu/>

Priredili: Aleksa, Maja & Mario, 2017 (na osnovu Mariove razglednice iz Komiže 2016. i Majine preporuke Tinovog teksta).

<http://anarhija-blok45.net1zen.com>

aleksa.golijanin@gmail.com

ZAJEDNIČKA ARHIVA

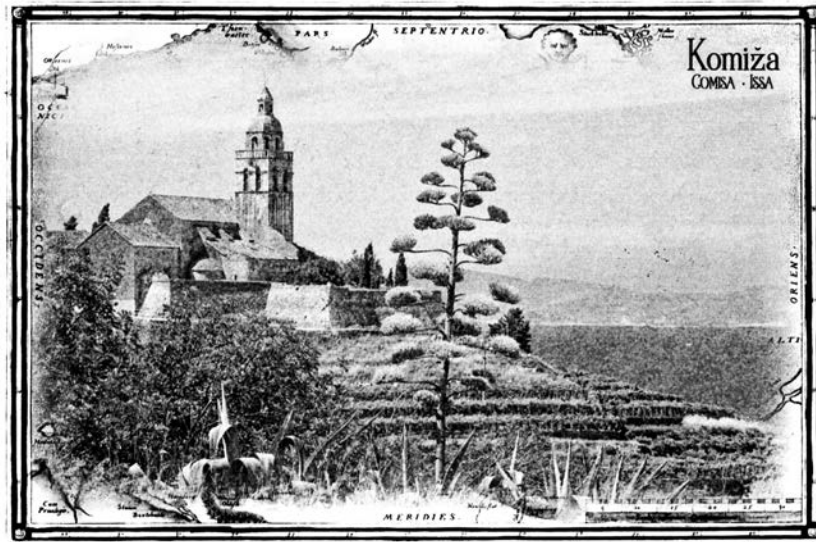
<http://anarhisticka-biblioteka.net>

Tin Ujević

NIT U SRCU MORA

Komiža na Visu

43.0445° N, 16.0918° E

DRAGI ALEKSA,
STARI HORSKI DRUŽE!
PRIMI GOMILU
SLANIH I ZRIKUTA-
VIH POZDRAVA SA
RAJSKOG OTOKA VISA!

Komiža
Otok Vis
Post Card

ALEKSA GOLISANIN

44.7968° N, 20.3792° E

blok 45

P.S.
SLEDEĆE LETO IDEMO
ZAJEDNO? :)

ADRIATIC

focus

tel: 020 77 34 77 ; fax: 77 34 75

Naiv proizvoda: Razglednica; Proizvođač: Focus d.o.o., Močić 1b, Čilipi; Štira: MF; Zemlja porijekla: Hrvatska

23662

Nalazim se na jadranskim Filipinima. Američani ne mogu naći ljepšu vedrinu na Havajima nego ja ovdje. Nalazim se u dubokom srcu dubokoga mora. Ovamo su me odista vile donijele, u nepoznatom nadnevku kada je globus zadrijemao i nitko nije mogao da me primijeti. Ja sam u carstvu pustolovina, u čudu događaja. Konačno sam doživio da je svijet zaboravio. I postao sam vlasnik jednog otajstva. Otputovao sam ravno prema pravoj slobodi, na jadranski front, na domaku Monte Gargana. I našao sam prije spontan, bolji nego da predstavljam svjetski PEN-club. Badava je to govoriti: Dalmacija, Jadran. Nego ovamo treba dohrliti, na Vis, kamo je stiglo dosta malo Čehoslovaka, i još dalje, na Biševo, na Svetog Andriju, na Palagruž. Poslije toliko godina tromer sjedećivosti konačno me zahvatio talas epopeje. I to tako neodoljivo da će sada sva srca sa mnom zatreperiti, da će me svaka ljepota zavoljeti i blagosloviti.

Ležim na krevetu i kroz prozor preko drvenoga zaslona vidim modri trokut neba koji mi se sprva čini skut sušene oprave neke imaginarne dame koju motrim s osjećajem romantičnog fetišizma, a gotovo i religiozno. Ja znam da je gore vasiona, puna simbolskih zbivanja, a ovo je plava koprena za koju se grčevito hvatam. Ne, danas više nisam brodolomac. Život biva san, ali sladak, ljubak i raskošan san.

Trenutno sam možda na jednom ostrvu koje nije zabilježeno na geografskim kartama, te ni sam ne znam gdje je, pošto sam prethodno s motornim čamcem dodirnuo talijansku pustinu obalu. Jedan mi improvizirani pilot donosi moju zračnu poštu. Šalim se s ovim novim (Charlesom) Lindberghom koji je čak ovamo doletio:

„Sportski se šampioni, premda obasuti pohvalama, i ukoliko samo ne dobiju nagrade za pobijene rekorde, nažalost smatraju krepkim mangupima koji su pripravnici da sasvim badava, za koje babe brašno, polome kosti. No na moru je sigurnije.“

Čitam pisma. Pišu mi filmske dive, markize, krojačice, kćeri finansijskih velmoža, studentice, Missove, nagrađene elegancije, razni narod. Mnogo komplimenata, mnogo lijepih riječi, mnogo uzdaha, ali na uzvrat nijedna doznačnica. Što je već teže, jedna me strahovito bogata Američanka moli da je povedem pred oltar. A i ona je ljepotica da zavrti mozgom. Nisam se nikada smatrao baš lijep, neki Antinous, pa ne razumijem kako su me odjedared tolike žene zavoljele, čak i dame, i to širom svijeta, čak do Hollywooda. Mora da moja jadranska propaganda riječju, kretanjem i spisom ima uspjeha. A ma nekako nisam u eri pisanja stihova za albume, a i na poštu ne kratim ići iz lijenosti. Srce, šaljem ti hladnu dopisnicu. Neka svima mjesto mene moj zračni povjerenik razdijeli mnogo cjelova. Ja ću ostati ovdje u polipskoj samoći da natapam podmorske bašte opletene oko koralnih hridina gdje se neizrecivi biseri talože u bolesne, ranjene školjke.

Sad ovdje kraljujem, a vjeruju da nisam moć da obaram otoke u umiljate pučine, kao da sam sâm Vulkan, ili posljednik kompleksa Bimini. Neću da vam kažem kojega divnog preliva bijaše svila mora kada smo se primakli ratištu

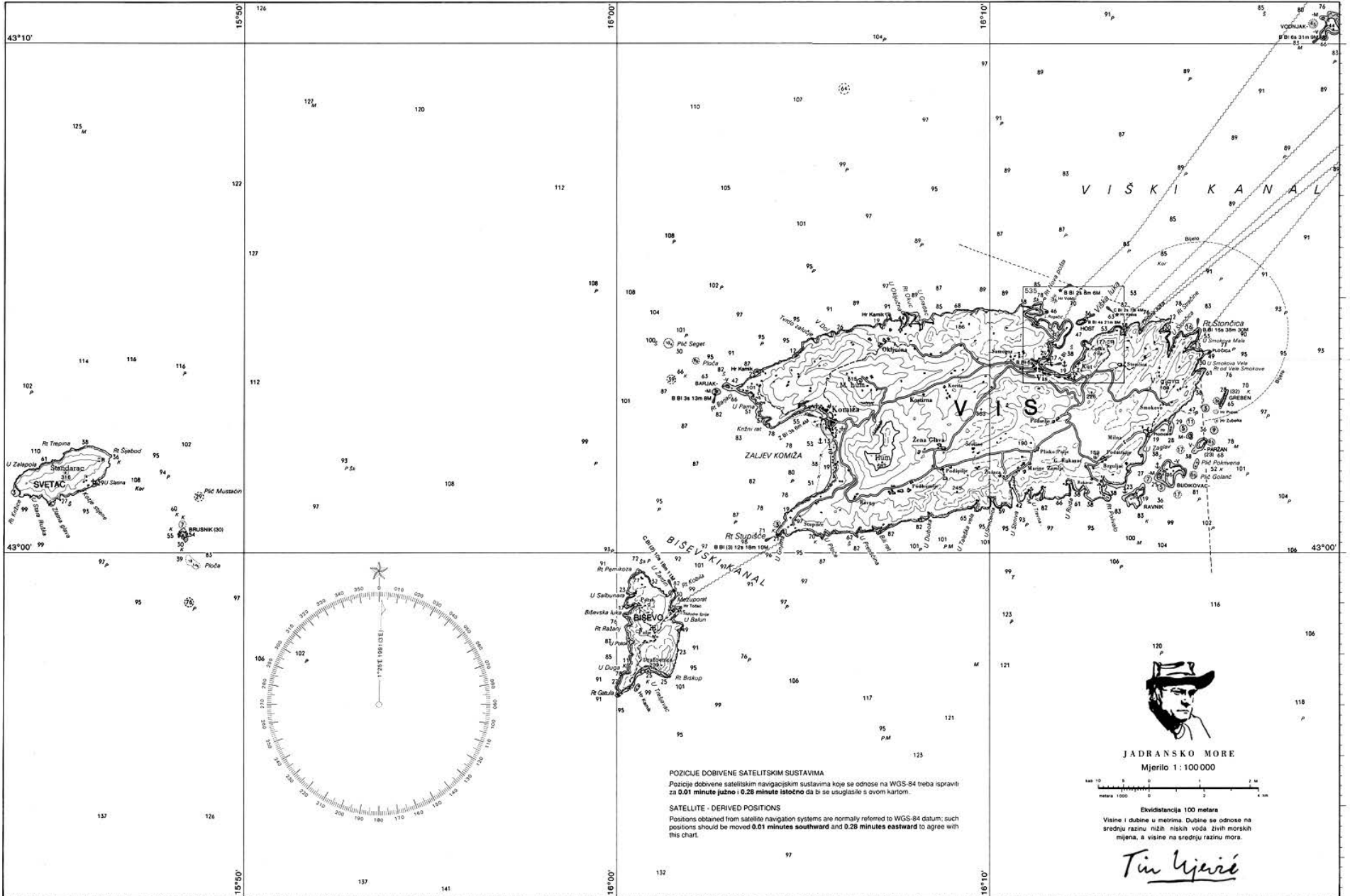
Tegetthoffa iz godine 1866.¹ I sada tu strši pramac jednoga talijanskoga parobroda koji je još onomad tovario kamen i ekrazit, ali se umorna momčad napila, zaspala i u mrkloj noći udarila o liticu.

Ovi ribari žive u beskonačnoj i neiskazanoj poeziji na kojoj im svi sretnici moraju zavidjeti, a ja još i više. Mislim da bi siromašni književnici i umjetnici problem umjetnosti mogli riješiti ispomažući se ribarstvom kada bi bilo dobrih ljudi da im kupe čamac, mreže, udice, parangale i osti. Inače, trebalo bi osnovati književno-ribarsku Ligu za samopomoć. Na to sam već više puta pomišljao, tako i prošle zime, pa ipak ne mogoh da spojim kraj s krajem i tako riješim problem najslobodnijeg opstanka.

Ovdje sam prvo našao slikara Foretića koji me je, šepesajući u dosadi svagdašnjice, sjetio na ulicu Delambre, u kojoj sam i sâm neko vrijeme stanovao u hotelu „Zürich“, gdje se našao s Arhipenkom i Zadkinom. Onda Majakovskoga, koji mi na odlasku darova flašicu strahovite votke koje je utisak gori nego kojeg eksploziva. Onda napokon jednoga mladoga slikara koji, nezavisniji nego Ciganin pod svojom čerģicom, živi među ribarima na Svetom Andriji. Divna romantika, ovaj put. Instalirali smo i bežičnu postaju, a već je prije (Ljubomir) Micić iz Pariza pisao da „moje kuđenje u J. P.² više cijeni nego tuđe pohvale“. Sjedio sam i s elitom mjesne inteligencije, a župni ured imao je blagohotnost da mi pokloni tri knjige (štampane 1875, 83. i 85. u Zadru) komiškoga filozofa Antuna Petrića (1829–1908). Njegovi poštovatelji i rođaci obećali su i podatke o njemu, naročito dijelove dopisivanja. Govore da je ovaj svećenik bio samotar, a

¹ Bitka kod Visa (20. VII 1866), između italijanske i (pobedničke) austrougarske flote. Ovu drugu je predvodio admiral Vilhelm fon Tegethof (Wilhelm von Tegetthoff, 1827–1871). (Prim. prev.)

² Splitski dnevni list *Jadranska pošta* (1925–1934). (Prim. prev.)

Male korekture: Ispravljeno sa OZP 3/98 4/98

Izdana: 1. veljače 1990. Novo izdanje: 1. svibnja 1997. Nova naklada: 1. svibnja 1998.

svoj je sokratizam dotle dotjerao da je misio kod svoje kuće i u gotovom plaćao honorar sakupljenim vjericima.

Dakako da sam se raspitao za ribu. Ovo je lovište jedinstveno u Dalmaciji, svaki dan vagoni divne ribe, te je temelj otočkog blagostanja. Okusio sam već domaćega zubatca, skuše i sardine iz Mardešičeve tvornice, a ovi stanovnici mora otvorili su mi apetit. Nisam zaboravio da se raspitam za vino koje je čuveno, ali izgleda da treba sporazuma da se ovdje dobije u kafani, pošto ga, nominalno bar, ako ne realno, jer ga toliko i nema, piju cijele oblasti i pokrajine, da ne kažem zemlje. Našao sam i takvih koji kažu da ne znaju što je dingač (u Beogradu znatno popularniji), a dakako da je bilo razgovora i o blatini, žilavici i drugim slavim proizvodima vinarstva.

Okupah duh i tijelo u jednoj divnoj, milosrdnoj plaveti, jer odista sô je važnija za čovjeka nego za haringe, i osunčah se za cijelu zimu, na samom izmaku ljeta. U moru sam čak nagazio na ježa koji mi je nekoliko bodljika ostavio u asketskoj peti, a kao pozdrav mora dodirnula me je jedna velika sluzovača koju nisam mario izvlačiti na suho. Neka biće živi! Morski psi se nisu pojavili, mada je signalizirano da im je izdata uputa da paze dokle ću doplivati. Mislim da će dječica koja se ovdje kupaju biti zdrava kao kremen, žilava i imati energije u životu; u najmanju ruku bit će ljudi koji cijene vodu i konsekvatni učinak pranja u čistoj i živoj vodi.

Napokon sam lično u jednoj oplakanoj, okupanoj pustari reperirao nemoguću stvar, sreću. Bio je to bijeg iz svih tlačenja stvarnosti. Ovdje sam poprimio u se dušu svih beskonačnih mora na kojima nisam nikada povraćao, i tko ne bi htio da živi ovako u prirodi, u jednoj oceanskoj, otahitskoj sreći? Rekoh: Vis mi je miliji nego cijeli Jadran, a Sveti Andrija mi je miliji čak i od Visa. K meni doploviše atlantske i pacifičke vode, a ne samo Jadran. A ta Hadrija, rekoh slušačima, dolazi od dravid-

ske riječi „Hodru“, što na dravidskom znači Ponor (abyssus), jer je u pradrevna vremena ovdje voda odista provalila i potopila obitavane i obrađene predjele.

Jedna pitoma Sušačanka, koja je vidjela Rab i Crikvenicu, priča mi da je ovdje krajolik „divlji“, ali nalazim da bih se morao poslužiti mnogo izbrušenijim, slikanim rječnikom za ovaj gledani, nijemi osjećaj. Tako je divan da se ne bih mario vratiti u civilizaciju. Ribari, ribari, ribari! Cijeli dio mjesta miriše na srdelu i srdelino ulje, a uz jednu obalnu padinu gomila limenih kutija. Izgubio sam se, prešao u čistu fantastiku. Jednoga putnika ovo sjeća na Bretagnu (Bretanja), ali mislim da je Bretagna drugačija, sumornija. Zaronio sam u sakritu vodu da izronim s bisernim kapitalom.

Jadranska pošta, VI, br. 197, Split, 28. VIII 1930 (napisano 16. VIII).

Tin Ujević (1891–1955)

NA KORICAMA:

Antoni Gelabert i Casas (Barcelona, 1911–1980), ex libris,
za Jordi Gelabert, bez naslova i datuma.